

Демографската и социална сигурност на България през първата половина на XXI век

ВЪВЕДЕНИЕ / 9

ГЛАВА I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ ОСНОВИ НА ДЕМОГРАФСКАТА И СОЦИАЛНАТА СИГУРНОСТ /16

Демографията като наука и нейните връзки със сигурността /16

Социалната сигурност като компонент на националната сигурност /19

Основни демографски процеси и показатели / 23

Демографски риск, демографска уязвимост и демографска устойчивост / 28

Теории за демографския преход и съвременни концепции за човешкия потенциал / 31

ГЛАВА II. ГЛОБАЛНИ И ЕВРОПЕЙСКИ ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ И ЗАПЛАХИ ЗА СИГУРНОСТТА И ТЯХНОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ НА БЪЛГАРИЯ / 39

Застаряване на населението и глобален демографски дисбаланс / 39

Миграции и миграционен натиск: геополитически аспекти / 43

Имиграцията като инструмент за демографска и икономическа стабилност / 46

Европейски демографски модели и политики на сигурност / 55

Мястото на България в европейския демографски контекст / 60

ГЛАВА III. ДЕМОГРАФСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК / 65

Историческа рамка на демографските промени след 1989 г. / 65

Ниска раждаемост, висока смъртност и отрицателен естествен прираст / 68

Стареене на населението и последиците за политиките на сигурност / 72

Вътрешни и външни миграции: интензитет, направления и ефекти / 76

Регионални демографски различия и териториална сигурност / 81

ГЛАВА IV. СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ И ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ / 89

Образование, квалификация и рискове за човешкия капитал / 89

Здравен статус и здравна сигурност на населението / 93

Бедност, социални неравенства и социално включване / 96

Икономически аспекти на демографската криза / 99

Влияние на човешкия капитал върху устойчивото развитие и обществената стабилност / 105

ГЛАВА V. ПОЛИТИКИ ЗА ДЕМОГРАФСКА СИГУРНОСТ В БЪЛГАРИЯ / 108

Държавна демографска политика: историческа еволюция / 108

Националната стратегия за демографско развитие (2012–2030) /112

Институционална рамка и управленски дефицити / 115

Политики за семейства, раждаемост и подкрепа на децата / 119

Политики за активен живот и грижа за възрастните хора / 125

ГЛАВА VI. МИГРАЦИОННА ПОЛИТИКА И ДИАСПОРА / 131

Българите зад граница като стратегически демографски ресурс /131

Новата българска емиграция в ЕС и света / 135

Реинтеграция и политики за завръщане / 142

Бежански процеси и рискове за сигурността / 145

Културна, езикова и идентичностна връзка с България / 148

ГЛАВА VII. ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ И НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ: РИСКОВЕ И СЦЕНАРИИ / 153

Национална уязвимост и рискове в резултат на демографската криза / 153

Демографски събития с потенциал за системна дестабилизация / 159

Сценарии за развитие на демографската ситуация до 2050 г. / 164

Модели за управление на риска и укрепване на устойчивостта / 167

Препоръки към държавната политика и институциите / 175

ЗАКЛЮЧЕНИЕ / 182

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА ДЕМОГРАФСКА СИГУРНОСТ / 189

НАСОКИ ЗА БЪДЕЩИ ИЗСЛЕДВАНИЯ / 191

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ И ЛИТЕРАТУРА / 193

ПРИЛОЖЕНИЯ / 202

Индекс на демографската устойчивост (DRI) / 202

Индекс на демографската сигурност (DSI) / 205